

En feministisk pionjär

Madame de Staël var en av sin tids kulturella ikoner. Hon hatade Napoleon – och gifte sig med den svenske Parisambassadören. Hon var en framgångsrik propagandist för den tyska romantiken i ett Europa där alla bildade människor läste på franska. Hennes liv skildras i en ny bok.

"Salongernas Minerva" kallades hon, Madame de Staël (1766–1817). Hon var dotter till bankiren Jacques Necker som utnämndes till Frankrikes finansminister 1788. Mycket populär, denne. Ansåg att man borde tillmötesgå tredje ståndets krav och avskedades därför 1789. Stort rabalder, folket älskade bankiren. När Bastiljen stormats tvingades kungen återkalla honom, men Necker var klumpig. Han ville bevilja amnesti för dem som försvarat, inte stormat, Bastiljen. Folkets kärlek svalnade ända ner till nollpunkten. Necker förlorade allt inflytande och avgick 1790. Tigande drog han sig tillbaka till slottet Coppet nära födelsestaden Genève.

Necker var omätligt rik. Näst kungen Frankrikes . . . man. Dottern Germaine var hans ögonsten och fadern var i sin tur hennes största amour. Det vill inte säga lite, ty hennes älskare var legio. Men den erotiskt försigkomna damen intresserade sig bara för herrar av stor politisk och litterär betydelse. Som till exempel utrikesminister Talleyrand, denne cyniske, politiske kameleon, som tjapade samtliga sin tids regimer utom nationalkonventet. Att han möjligtvis var far till målaren Delacroix är bara pikant.

Neckers miljoner spelade roll

Talleyrand blev alltså hennes älskare. När han puffat henne åt sidan blev hon ursinnig och hämnades i boken *Delphine* genom att porträttera honom som "Madame de Vernon". Hans replik var: "Jag ser att Madame de Staël i sin roman har förklätt både sig själv och mig till kvinna."

Sitt namn har hon efter giftermålet med Sveriges ambassadör i Paris, Erik Magnus Staël von Holstein. Utnämnd av Gustav III som tack för att han plöjt bra på diplomatins steniga åker. I en uppgörelse överlät Frankrike den västindiska ön Saint-Barthélemy till Sverige. Och Neckers miljoner, varför spotta på dem? De kanske lefar sig norrover, tänkte Gustav. Germaine Neckers första intryck av Paris-

Historisk roman

Guldburen
Carl Magnus von Seth
Carlssons, 2001

Dotter till en rik bankir, erotiskt försigkommen dam, fanbärare för den tyska romantiken och en förkämpe för kvinnans rätt till självförverkligande. Epitetet hänger tungt på Madame de Staël.

ambassadören, hennes blivande make? "Korrekt och trög". Lakoniska yttranden, bitiska repliker, ingår ju i stor konversationskonst. Mme de Staël lär ha varit ekvilibrist på området. Mest känd är hon dock för sina långa vindlande monologer. Alltså ingen ekvilibrist. Hon satt bara och förberedde sin nästa replik, orkade inte lyssna på andra eftersom hon själv visste bäst.

Femton år att färdigställa boken

Carl Magnus von Seth har nu skrivit – inte en biografi över henne men väl en roman som handlar om henne.

Och det är skilnad. Jag var länge tveksam till denna bok som von Seth arbetat med i femton år. *Licentia poetica* i all ära, men dialogerna och Mme de Staëls inre monologer brister i trovärdighet väl ofta. Lite välvisig är han också. Angående en Napoleon som kanske riskerar att dräsa av hästen heter det: "Ett slagfall mitt i slagets anfall?"

Annars håller sig författaren till historiska sakförhållanden, och det nästan med pedagogiskt nit. Att han sedan tänjer på dessa fakta, broderar och syr, är bara nöjsamt. Carl Magnus von Seths skildring av franska revolutionen är roande och fantasirik nog, han sparar inte på detaljerna. Till Thomas Carlyles axlar när han dock inte.

Citat känns igen från här och var. Det som hedrar von Seth är att han nästan undantagslöst anger varifrån han fått dem. Jag vill dock minnas att den döende Mirabeau sade till en vän: "Kudden ... stöd under detta mitt huvud ... jag önskar att jag kunde testamentera det åt dig." Om det stämmer eller inte gör detsamma, jag var inte där.

Nej, det var inte von Seth heller. Det är därför han har skrivit en roman. Och till hans favor vill jag säga att han associerar både på ett vackert och träffsäkert sätt. När han berättar om Necker som sitter och lägger patiens under sin egen gipsbyst kommer von Seth att tänka på Lord Chesterfield: "Ju mindre man har att göra, desto mindre tid har man för att göra det."

En produkt av fransk salongkultur

Madame de Staël kom att betyda åtskilligt för kvinnans, nota bene den snillrika och överlägsna kvinnans, rätt till självförverkligande. Det inte minst i *Corinne, ou l'Italie* där hon indignerat faktat mot manssamhällets fördomar. Dessutom blev hon en framgångsrik propagandist för den tyska nyromantikens. Vilket framgår av hennes huvudverk *De l'Allemagne*. Det var nog hennes vetgiriga vänskap med bröderna Schlegel som gav henne den avgörande impulsen.

En typisk produkt av den franska salongkulturen var hon, men hennes hat mot Napoleon hade inte någon större politisk slagkraft. Den man som djupast kom att ingripa i hennes liv var i stället författaren Benjamin Constant. En mycket äventyrlig man, lika äventyrlig som hon själv. Förfärliga scener, ständiga slitningar från 1794 till 1808 då Constant resolut tog sitt parti och gifte sig med en om möjligt ännu mer äventyrlig tyska, Charlotte von Hardenberg. Madame de Staël hotade med att ta sitt liv men tröstade sig snart med den unge vackre officeren Albert de Rocca.

Allt detta och mycket mer därtill kan nu alltså läsekretsen ta del av i Carl Magnus von Seths roman. Med ovan angivna reservationer rekommenderas den.

OLAV WISTRÖM

DAGENS RÄTT Kul grundkurs i dokusoppa

NY DOGMA-DOKU-VERITÉ-SITCOM: *Simma lugnt, Larry!* (Visas på Canal+ Gul. Titta redan i kväll kl 19.30. Då visas del 6.) Du kan hoppa rätt in i "handlingen"!

Amerikanska titeln är *Curb Your Enthusiasm*. Huvudpersonen är Larry David, mannen som skapade *Seinfeld* tillsammans med herr Seinfeld själv. Serien är "barfotatv", det vill säga man kör utan manus och man filmar rätt och enkelt med ett par kameror. Ännu ett steg i fusionen av verklighet och påhittat. Om du gillade *Seinfeld* känner du igen många av gästerna, som oftast spelar sig själva. Man känner sig som en smygittare med ett stort nyckelhål in i USA:s Drömfabrik/tv-modellen. Larry själv är en grinig och sjuvig typ som traskar runt och stöter och bråkar med folk. "Folk" kan vara Ted Danson, Julia Louis-Dreyfus (från *Seinfeld*) och de som Larry på andra sätt råkar lura in i serien.

Stämningen är värdslost pladdrig och munter. Det påminner

om alla möjliga uddasorter, både *Baren* och porrfilmer utan dunderbudget. David är stenrik tv-kändis i verkligheten, med Emmypriser och rader av utmärkelser. I kölvattnet på den spektakulära framgången för *Seinfeld* dyker sånt här upp. Uppfriskande, förvirrande och för många säkert irriterande amerikanskt. Smygtittarkoefficienten är hög och nu väntar jag ivrigt på svenska dubversioner. Gudrun Schymans egen partisåpa där Peter Harryson, Robert Gustafsson och Silikontjejeerna gör inbrott som sig själva eller som partipundare på glid. Manus behövs inte. Gudrun kan säkert ringa Jay Leno och Phoebe i *Vänner* och få med dem som stuntmän/kvinnor. Golv blir tak och bak blir fram(gång). Ta tempen på tv-mediet just nu och se *Simma lugnt, Larry!*

I väntan på att du får din egen show – alla bör ha en egen dokutrash-symfoni i rutan – är det här en bra grundkurs i kul dokusoppa på en spik. □□□

KJELL ALINGE, alinge@lyss.se

Larry David gästas av Julia Louis-Dreyfus, Elaine i "Seinfeld".